УДК 72.01

В. О. Праслова
канд. арх., доцент каф. ДАС, КНУБА

СУЧАСНІ НАПРЯМИ ХУДОЖНЬОГО ПРОЕКТУВАННЯ

Анотація: Розглядаються арт-дизайн, поп-арт, стріт-арт та інвайронмент як сучасні напрями художнього проектування з метою вивчення художніх основ комплексного формування архітектурного середовища.

Ключові слова: арт-дизайн, поп-арт, стріт-арт, інвайронмент, художнє проектування.

Художній (твір, фільм) – вид мистецтва, побудований на грі акторів; відтворення дійсності в образах; розповідь про певну життєву подію, що ведеться від особи реального або уявного автора та створює естетичне враження. *Художнє проектування архітектурного середовища* - вид просторового мистецтва, що перетворює предметно-просторовий комплекс умов і обставин людського буття в об'єкт художньої творчості. «Художнє проектування» - це неофіційний підхід в дизайні, що виникає в середовищі художників та філософів як відповідь на офіційний державний підхід «художнє конструювання».

Арт-дизайн (англ. art – мистецтво) – концепція театралізації, охудожнення дійсності. Артизація архітектури – це ставлення до плину реального життя як до твору архітектури, де межа між вигадкою і життям, «буттям» і «побутом» стерта. Реальність вільно приходить у штучний світ, а мистецтво архітектури і дизайну стає вищою реальністю в дусі екзистенційних концепцій художньої творчості. Приміром, у «картонних» арках і бутафорських декораціях М.Нуньєс-Яновськи (за освітою - театрального режисера і сценографа) фантазійний світ архітектури «сплавлений» з життям в єдине ціле, сповнене переходів «вигаданого» і «реального». Вільна поза арт-дизайну – хитка основа подвійності світорозуміння архітектора-дизайнера, змушеного балансувати на межі прагматизму та естетства.

Особливістю арт-дизайну є те, що зусилля дизайнера наравлені на організацію художніх вражень, що отримуються від образу сприймаємого об’єкту. Вироби втрачають утилітарні властивості (або зберігають їх частково) і стають майже виключно декоративними, виставковими, тобто фактично проектуються емоції. В зв’язку з переходом до ринку «емоційних купівель» досвід створення творів арт-дизайну все ширше використовується в проектуванні продукції індустріального дизайну. Арт-дизайн – втілення та використання авангардних течій, що з’явились на перетині декоративно-

прикладного мистецтва, скульптури, архітектури та дизайну. Це синтез художнього і архітектурного формотворення на базі філософії дизайну (Рис. 1).

а). б).

Рис. 1. Проект Metamorfozi на виставці Cersaie в м. Болонья, 2011р:
а). Скульптурна композиція Gulio lacchetti для Ceramica Globo;
б). Vittorio Minervini та Giacomo Sanna для Ergon Engineered Stone.

Поп-арт (англ. pop-art – «популярне» мистецтво) – напрям у мистецтві пізнього модернізму, що використовує в своїх композиціях реальні предмети побуту, фотоколажі, афіші, рекламу для створення епатажних сурогатів мистецтва – «решток» цивілізації. Запроваджений 1956 року Лоуренсом Елоуеєм, поп-арт називали «антимистецтвом» (Г.Рід), «збоченням від мистецтва» (Платнер), «сумішшю паноптикуму і смітника» (К.Борєв). Всупереч прикрим відгукам мистецтво поп-арту широко розповсюдилося в американській культурі і справило вплив на архітектуру та дизайн. В них починають застосовувати яскраву рекламу, підсвітку, використовувати мову афіш і вивісок, сподіваючись, що завдяки «популярним кодам» з побутового «сміття» реальності проростуть «вірші» художньої творчості. Маніфестацією поп-артівських прийомів стали виставка Р.Вентурі та Д.Скотт-Брауна «Знаки життя» (1976) і знаменитий вентуріанський «іонічний ордер» у музеї ім. Аллена. Естетика поп-арту – безпосереднє джерело ідей і засобів художнього проектування (Рис. 2).

Постійними експонатами виставок поп-арту є арт-кари. *Арт-кар* - різновид дизайну, розпис зовнішніх поверхонь автомобілів, що в 1975 році заснував художник-авангардист А.Кадлер за благанням французьзького

автогонщика Е.Пулена, підготувавши машину до раллі. Він принципово змінив процес роботи, почавши розпис без попередніх ескізів прямо на машині.

Рис. 2. Роботи представників поп-арту.

Стріт-арт (англ. street – вулиця) - один з найвпливовіших напрямів андеграунду з часів панку. Це нова форма мистецтва, що виросла з графіті сплавленого з мінімал-артом, колажем, асамбляжем, флюксусом, концептуальним мистецтвом. Стріт-арт - мистецтво нового покоління, що використовує наклейки, трафарети, плакати, просторові асамбляжі та інсталяції, соціоскульптуру та «нео-редімейд» (нові «готові речі») з метою залишити згадку про себе будь-якими засобами. Головним для творців стріт-арту є реакція публіки на недовговічні твори, а не слава і не гроші. Імена та прізвиська діячів «вуличної культури», шедеври якої створюються на межі закону переважно вночі на найкращих стінах будинків міст світу, стали відомі завдяки документальному фільму «Вихід крізь сувенірну лавку» Т.Гуети (пізніше відомого як MBW – «містер мозкоправ») під редакцією провокатору і «робін гуду» стріт-арту Бенксі. Серед них Space Invader (космічний захватчик), що створює твори про космічних прибульців із мозаїки; Monsieur Andre (мсьє Анрі), який зображує історію життя мультяшного персонажу – обличчя; Zeus створює галерею під відкритим небом, домальовуючи тіні на асфальті від різних речей; Шепард Ері, завдяки експерементам із повторюючимися зображеннями котрого уявна влада образу перетворюється в справжню; художниця Swoon, що обирає стіни для розпису помацавши їх, враховуючи текстуру (Рис. 3).

а). б).

Рис. 3. Роботи представнику стріт-арту Бенксі: а). Малюнок на стіні вуличного будинку; б). Інсталяція «Смерть червоної телефонної буди».

Інвайронмент (англ. environment - середовище) – «мистецтво довкілля». В архітектурі воно передбачає перенесення акценту зі споруди на оточення, перехід від проектування форми до організації предметно-просторового середовища. Архітектор стає «втягнутим» у міські ситуації, і, розробляючи сценарні «ходи», організовуючи процес руху, звертає увагу не так на форму, як на драматургію архітектурно-містобудівних композицій. У сфері дизайну йдеться про мистецтво естетизації, оформлення середовища. Як приклад можна навести твори Н.Секине та японської групи «Інвайронментл Арт Студіо». Як один з провідних видів візуального мистецтва інвайронмент передбачає створення або перетворення певного пейзажного або предметного довкілля, штучних просторів, часто з пародійним відтінком. Інвайронмент поетизує самоцінні розріднені фрагменти довкола людини. Іноді в ньому використовуються елементи ленд-арту – трансформації природних об’єктів (траншей, насипу та інших форм штучного рельєфу) (Рис. 4).

Висновки. Таким чином, арт-дизайн, поп-арт, стріт-арт, інвайронмент - це напрями художнього проектування, що розвиваються не залежно від того, подобається їх результат, чи викликає обурення, адже воно безперечно впливає на глядачів. Вони беруть початок від окремих активних та іронічних молодих людей і особистостей з метою не тільки залишити згадку про себе, а й усвідомити цілий значний прошарок проблем, що постають перед сучасною людиною.

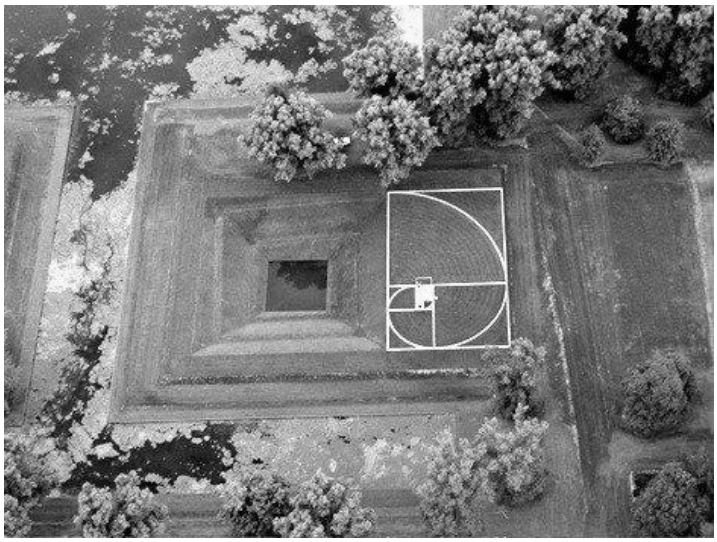

Рис. 4. Ландшафтний об'єкт «Орфей», арх.. Кім Уілкі, м. Боутон, Англія.

Література:

1. Основи дизайну архітектурного середовища / В.О. Тімохін, Н.М. Шебек, Т.В. Малік, Н.Ю. Житкова та ін. - К.: КНУБА, 2009 - 433 с.

2. Праслова В.О. Художнє проектування архітектурного середовища: конспект лекцій / Уклад. В. О. Праслова – К.: КНУБА, 2011. – 32 с.

3. Рунге В.Ф. История дизайна, науки и техники: Учеб. пособие. Издание в двух книгах. Книга первая. – М.: Архитектура – С, 2007. – 411 с.

4. Рунге В.Ф. История дизайна, науки и техники: Учеб. пособие. Издание в двух книгах. Книга вторая. – М.: Архитектура – С, 2007. – 432 с.

5. Стародубцева Л.В. Архітектура постмодернізму: Історія. Теорія. Практика: Посібник для студ. арх. спец. вищих навч. закл. – К.: Спалах, 1998. – 207 с.

6. Шукурова А.Н. Архитектура запада и мир искусства XX века. – М.: Стройиздат, 1989. – 318 с.

Аннотация

Расматриваются арт-дизайн, поп-арт, стрит-арт и инвайронмент как современные направления художественного проектирования для изучения художественных основ комплексного формирования архитектурной среды.

Ключевые слова: арт-дизайн, поп-арт, стрит-арт, инвайронмент.

Annotation

Art design, pop art, street art and environment are considered as contemporary trends of artistic design for the research of artistic basics of complex formation of architectural environment.

Keywords: art design, pop art, street art, environment.